

ΤΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ

Πρὸς νότον αὐτῆς ὑπάρχει μικρὸν χωρίον τουρκικόν, Φορτέτσα καλούμενον, τὸ ὅποιον ἐπὶ Ἑνετῶν ἦτο ὠχυρωμένον καὶ ἐκαλεῖτο Νέα Κάνδια, νοτιώτερον δ' ὑψοῦται τὸ κωνοειδὲς βουνὸν Γιούφτης (Jupiter). Ἐπὶ τοῦ βουνοῦ τούτου κατὰ τὴν παράδοσιν ὑπῆρχεν ὁ τάφος τοῦ Διός. Ὀλίγον πρὸς ανατολὰς τῆς Φορτέτσας ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις Κνωσσός· ἀλλ' ἐλάχιστα εἰσείπια σώζονται ἐπὶ τῆς τοποθεσίας αὐτῆς, διότι οἱ Σαρακηνοὶ καὶ οἱ Ἑνετοὶ ἐχρησιμοποίησαν τὰ λείψανα αὐτῆς πρὸς ἀνέγερσιν καὶ ὠχύρωσιν τοῦ Χάνδακος. Πρὸς ανατολὰς τῆς πόλεως εἰς μικρὰν ἀπόστασιν φαίνεται τὸ χωρίον τῶν ἐλεφαντινῶν, ἡ Μεσκινιά, εἰς ἣν ἐκτὸς τῶν λεπρῶν κατοικοῦσι καὶ ὕγιαι. Πέραν δέ, εἰς τὸ νοτιανατολικὸν μέρος τοῦ ὁρίζοντος, φαίνονται τὰ πάλιν ὀρυφα ὄρη τοῦ Λασηθίου, ὡς τεραστίαι τεφόχρους μάζα.

Ὁ βλέπων καὶ σήμερον τὰ ὄχυράματα τοῦ Ἡρακλείου δὲν ἀπορεῖ πῶς ἡ πόλις αὕτη ἀντέσχεν ἐπὶ εἴκοσι καὶ πλέον ἔτη εἰς τὰς ἐπιθέσεις τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων· τὰ τείχη ἴστανται ὡς βουνὰ ἀκατάλυτα, τεραστίαι ὄγκοι χώματος, περιβαλλόμενοι ἐξώθεν ὑπὸ ὑψηλοῦ τοίχου ἐκ λίθων θυμασιῶς συναρμοσμένων καὶ προσλαβόντων ἐκ τῆς παλαιότητας χροῖα κεράμου, ἐπιστέφονται δὲ ὑπὸ κυλινδρικής κορωνίδος διατηρουμένης καθ' ὅλον τὸ μήκος τῶν τειχῶν, ὅπερ ὑπερβαίνει τὰ 2 1/2 μίλια. Ὑπερθεν τῆς κορωνίδος καὶ διὰ μέσου τῶν ἀναχωμάτων προβάλλουσιν εἰσὲτι τὰ στήμια τῶν ὀλίγων ἐνετικῶν τη-

λεθόλα ἐκ τῶν 300, τὰ ὅποια ἀπετέλουν τὸν ὄπλισμόν τοῦ φρουρίου κατὰ τὴν πολιορκίαν καὶ τοὺς κατόπιν χρόνους. Ἐντὸς τῶν τειχῶν ὑπάρχουσι μακρὰι λαβυρινθώδεις στοαὶ συγκοινωνοῦσαι δι' ὑπογείων ὁδῶν ἢ μικρῶν θυρῶν μετὰ τῶν ἐξωτερικῶν ὀχυρωμάτων. Περιβάλλονται δὲ τὰ τείχη ὑπὸ βαθείας τάφρου, ἢ τὰ χεῖλη ἀνέρχονται εἰς τὸ αὐτὸ σχεδὸν μετὰ τὰ τείχη ὕψος, οὕτω δὲ ταῦτα εἶνε ἀθέατα καὶ ἀπρόσβλητα ἐκ τῆς ξηρᾶς. Αἱ τρεῖς κύριαὶ πύλαι τοῦ φρουρίου εἶνε ἐπιμήκεις στοαὶ μήκους πλέον τῶν ἑκατῶν παδῶν, κλειόμεναι τὴν νύκτα δι' ὀγκωδῶν θυρῶν. Μέχρι δὲ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐκλείοντο καὶ τὴν μεσημβρίαν ἐκάστης Παρασκευῆς ἐπὶ μίαν ὥραν, διότι ἐπεκράτει παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς ἡ πρόληψις ὅτι οἱ Χριστιανοὶ θὰ ἐκυρίευσον τὸ φρούριον ἐξαπίνης, καθ' ἣν ὥραν οἱ Μουσουλμάνοι θὰ προσηγύχοντο ἐν τοῖς τζαμίοις τὴν μεσημβρίαν τῆς Παρασκευῆς.

Πρὸ ἐκάστης δὲ πύλης τὸ τείχος προβαλλόμενον ἀποκρύπτει καὶ προστατεύει αὐτὴν διὰ τῆς προεξοχῆς του· ἐξ ἄλλης δ' ἐναντι προεξοχῆς εἶνε ἐστραμμένα πρὸς τὴν πόλιν τὰ κανονιστάσια πυροβολείου. Ἐκτὸς τούτων πρὸ ἐκάστης πύλης ὑψοῦνται προμαχώνες ἀποτελοῦντες δευτέραν ὀχυρωματικὴν ἀλυσιν περὶ τὴν πόλιν. Ἄλλ' οἱ προμαχώνες οὗτοι κατηρειπώθησαν ἐκτὸς τοῦ πρὸς ανατολὰς τῆς πόλεως, ὃ ὅποιος ὀνομάζεται Ἀκ-Τάρμπια, δηλαδὴ λευκὸς προμαχῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατοικοῦσιν ὀθωμικ-